

פרשת ויחי

וְהוּי מְקַבֵּל אֶת כָּל הָאָדָם בְּסֵבֶר פָּנִים יְפוֹת:

"ולבן שנים מחלב"

במסכת כתובות מובא: (דף קיא) אמר ר' יוחנן טוב המלבין שינים לחבירו (היינו שמאיר לו פנים מחייכות שאז מתגלות שיניו) יותר ממשקה חלב שנאמר (בפרשתנו) "ולבן שנים מחלב" אל תקרי לבן שינים' אלא 'לבון שינים', שלבון שנים - הארת פנים עדיף על המשקה את חברו חלב.

במסכת אבות (טו, נא) שפמי אומר, עשה תורתך קבע. אמור מעט ועשה הרבה, והווי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות: הספר אבות ישראל כותב: נראה שהקשר בין תחלת המשנה לסופה, הוא, שאף על פי שחוב האדם לעשות תורתו קבע ולא להתבטל מלמוד התורה שלא לצורך, ומטל עליו למעט בדבורים בטלים ולהרבות במעשים טובים ובעבודת הבורא, עם כל זה, מוטל עליו גם לקבל כל אדם בסבר פנים יפות, ואין בגני אדם צרכים לסבל ממנו התנהגות שאינה הגונה, בגלל שהוא שקדן וממנהר ללמודו וחיבת להספיק עוד כמה דפי גמרא וכדומה. ואיצא בזה היה מזוהר רבי ישראל סלנטר ואמר: הנה יש אדם, אשר מרב חרדתו הגדולה מיום הדין בעשרת ימי תשובה, פניו זועפים כל היום, וכמעט לבו בל עמו, ועל ידי כך הוא נכשל בגיחו עם הגריות, מבלי לקבלם בסבר פנים יפות, ואינו מתנהג עמהם בכבוד הראוי להם.

מידת הדין מחייבת סבר פנים יפות

כתוב במסכת אבות (טו, נא) שפמי אומר... והווי מקבל כל אדם בסבר פנים יפות לפרש רבנו יונה: שיקרא להם פנים של שמחה, כדי שתהא רוח הבריות נוחה הימנו. אמר מורנו הגאון הצדיק רבי אליהו דסלר זצ"ל: היינו מצפים שמאמר זה יאמר מפי הלל, שאמר הוי אוהב שלום ורודף שלום, ולא מפי שפמי, שמדדו מידת הדין.

אלא לומדים מכאן, שדווקא מידת הדין מחייבת את סבר הפנים יפות. זה מה שאני חייב לתת לכל אחד, כי זה מגיע לו. על ידי סבר פנים חמורות ועצובות אני עלול לצער בני אדם. נאמר בספר יראים: (עמ' היראה סימן נא) "ויכשם שיש אונאה בדברים (לפניו באדם), יש אונאה בעין רע, שמראה פנים רעים, שמסור ללב" (בבר לבב- אהבת ישראל)

במודש שיר השירים רבה פרשה ב' כתוב: צרפית על ידי שהאכילה את אלהיו זכתה להחיות את בנה, שונמית על ידי שהאכילה את אלישע זכתה להחיות את בנה, אמר רבי יהודה רבבי אלפאי אפלו גרות, אפלו פתילות היה אלהיו מעבירי ממקום למקום כדי שלא יטריח לכל בריה, רבי יהודה רבבי סימון אמר וכי משלה אכל? והלא היא והוא משלו אכלו, שכתוב (מלכים א' טו, טו) "ותאכל היא והוא", זהו הקרי של הפסוק (כפי שאנו קוראים) אבל הכתיב כפי שכתוב בביא- הוא והיא. **אלא על ידי שקבלה אותו בסבר פנים יפות ושמשוהו**, זכתה להחיות את בנה. **כותב הרמב"ם הלכות מתנות עניים** (י, ד) "כל הנותן צדקה לעני בסבר פנים רעות ופניו כבושות בקרקע אפילו נתן לו אלף זהובים אבד זכותו והפסידה. אלא נותן לו **בסבר פנים יפות** ובשמחה ומתאונן עמו על צרתו ומדבר לו דברי תחנונים וניחומים". **וכעין זה מובא בשלחן ערוך יו"ד (רמט ג)**, "צריך לתן הצדקה בסבר פנים יפות, בשמחה ובטוב לבב, ומתאונן עם העני בצערו ומדבר לו דברי תנחומין. ואם נתנה בפנים זועפות ורעות, הפסיד זכותו".

רבינו הדברי חיים מצאנז זיע"א היה אומר, נתינת הרגשה טובה ליהודי אפילו פעם אחת, יכולה להיות חשובה יותר מאמירת אלף פעמים נשמת כל חי.

אמר הזוהר הקדוש כמו שיש עונש על לשון הרע, כך יש עונש על מילה טובה שאדם יכול לומר ולא אומר (וזהו תורע מו: שלח לד קסו.). האדם צריך תמיד להרגיל את עצמו לחמיה לכל מה שביב, להגיד מילה טובה, מחמאה, תאיר פנים וגם הקב"ה יאיר פנים. **כששאלו את רבינו איסר זלמן מלצר זיע"א**, עם מה הוא בא לעולם הבא? הוא ענה שכל פעם שהוא רואה יהודי, הוא מאחל לו בלב, שיחולו עליו כל הברכות הכתובות בתורה, ועם זה הוא בא לעולם הבא. למרות שהוא היה גאון הדור, ומלא במצוות, הוא לא סמך אלא על הדבר הזה. יהודי אחד החמיה מאד לחברו על בנו שהוא מיוחד במינו. כעבור זמן מה ניגש אליו הגאון הרב זילברשטיין ואמר לו: "בזכות מחמאה זו השבת שלום בית, ההורים לא ידעו מספיק להעריך את עצמם וזה גרם ויכוחים בעקיפין, כשהחמאת על הבן לאב, עלתה הערכתו העצמית של האב בעיני עצמו ויותר היה מרוצה מעצמו וכך הדבר גרם לרוגע בבית ושלום בית". תמיד להחמיה. מילה אחת טובה יכולה לחולל עולמות לשומע ומרבה שלום בית, ובין אדם לחברו. הגמרא אומרת שמעולם לא הקדים אדם שלום לרבי יוחנן אפילו גוי. **מעשה ביהודי בשואה** שהיה אומר כל בוקר "בוקר טוב" לחייל הגרמני שהורו עליו ועל הגטו. לבסוף החייל הציל אותו.

כששאלו היהודי: "מדוע אתה מציל אותי?" ענה החייל: "בזכות הבוקר טוב שלך כל בוקר". אפילו גוי רשע מעריך הארת פנים. **נאמר בארחות חיים לרא"ש** (סימן נז): "אל יהיו פניך זועמות נגד עוברים ושבבים, וקבל אותם בפנים מאירים". לא רק את אלה הבאים לבייתי אני צריך לקבל בסבר פנים יפות, אלא גם בלכתי ברחוב אני צריך לשים לב לפני יהיו מאירים. **תינוק פעוט מבחין בין פנים זועפות ובין פנים מאירות.** מסתכלים עליו בחבה - הוא מפגז וצוהל, מביטים עליו בזעף - מייד הוא בוכה. מי יודע מה מבקריא ומפתח יותר את הגלגל - המיוון הנמשך לו, או הארת הפנים שמראים לו? וידוע הוא, כי ליד הגלגל בלי הארת פנים כלל, דומה ללמח הגלגל בלי שמש, שאי אפשר שיהיה בריא.

אומר רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל: "היש עסקה יותר טובה מזו עם הקדוש ברוך הוא - שאתה תיטיב עם ברייתי, תאהב אותם, תחמל עליהם, ומבטח אתה שהוא ישמרך ויחמל עליך?!" **בזכות יישור צווארון החולצה נשאר הבחור בישיבה**

סיפר הרב אשר רוזנפלד שליט"א על רב בישיבת פונובוי שקיבל הזמנה לחתונה בשוויץ - וכרטיס נסיעה. על גבי המעטפה הופיע שם וטלפון של אדם שלא הכיר מעולם. חשב הרב ודאי טעות נפלה כאן. טלפן למספר שהיה מצוין ע"ג המעטפה והקול מהעבר השני הזדהה כבחור ישיבה לשעבר בישיבת פונובוי. הוא סיפר שהיה על סף עזיבת אחת של עידוד מצדו של אדם שפר הרב נטעה בו רצון וכח להמשיך. ואכן הלך הלך וגדל עד שהתמנה כרב בחו"ל. אך כל הזמן חשב איך יהודות לאברך שעודד אותו וסידר לו את צווארון מעילו בשעה שהיה שפוף ועצוב, ובזכות מעשה זה נשאר בישיבה ועתה כשהוא מתחתן בשעה טובה ומוצלחת החליט לגמול לו כהכרת הטוב כרטיס טיסה לחתונה. אדם לא יודע מה יוכלו לעשות מילה אחת טובה או אפילו חיוך שמחייך לחברו ומרומם את רוחו וממש מחייה אותו. המצווה הזו גוררת באמתחתה עוד ועוד מצוות ומעשים טובים.

ה"חפץ חיים" מאיר פנים גם לאיכרים גויים

על ה"חפץ חיים" מספר רבי משה פרגר בספרו "צדיק תמים" (עמ' 258), שבשעה שרצו להעביר את קברו של ה"חפץ חיים" ממקום קבורתו ברדין, הגיע במיוחד רב אחד מארצות הברית, אולם האיכרים הפולנים שבמקום התנגדו נמרצות ורצו למנוע את הדבר, מכיון שהם זכו להרבה נסים במקום, והם תלו את הנסים בזכותו של ה"חפץ חיים". ושם מסופר על ישיבת אחד האיכרים עם אותו רב אודות החפץ חיים: "איכר זקן שעד הכיר את ה"חפץ חיים", ניגש אל הרב ואמר: הרבה ראיתי במו עיני, ואני הכרתי צדיק זה עוד מלפני שישים שנה, קטן וצנום כזה, לא היה לבוש כמו ראווין [רב] רק כדוגמת כל היהודים הפשוטים, תמיד היה שמח, לב של זהב. בהן צדק שלי, תמיד היה מברך אותנו, את האיכרים העניים, כאשר ראה אותנו עובדים בשדות".

מעשה באיש זקן אחד שהיה בזמן גזירות ספרד ואשפניא ושמו רבי יחיאל, והיה דר בעיר אחת על חוף הים הגדול, ובהיות גזירות שמד במדינות הני"ל ברחו מאותן המדינות הרבה יהודים לארץ אחרת, והיה דר ר' יחיאל הני"ל בספר מדינות איטליא כדי לעבור אל ארץ תורגמה, ור' יחיאל היה זקן והיה דר בעיר אשר על חוף הים והוא איש תם וישר **מקבל כל העניים ועשירים בסבר פנים יפות, והיה מספיק להם מים ומזון ומלוא אותם,** ונתן להם צידה לדרך ופיזר ובזבז ממון רב להוצאת האורחים. והיה היום הגיע עת זומן שהיו בביתו ד' זקנים הבאים מהגולה חכמים גדולים, ובראותם את כבוד עשרו וגדולתו ותפארתו הטהרה שהיה נדיב שגמל חסד עם עשירים ועניים לכל בני הגולה, שאלו הד' זקנים ממנו מה בקשתך מהבורא י"ת, והשיב בקשתי הוא שאזכה לבנים. כי לא היה לו זרע, ואמר אליו הד' זקנים הני"ל תהיה אתה בטוח שבתוך שנה יצא מחלצת בן גדול בתורה ותקרא שמו אברהם, שישמך ששית חסד עם זרע אברהם, וכאשר הבטיחו לו כן היה שיצא ממנו בנו הגדול רבינו אברהם מפיסא, והגדיל בתורה מאוד, וחיבר חיבורים הרבה, ע"כ. (קב הישר פרק יח)

מסופר על מורנו הרב ראב"ד מקודש רבי רחמים חי חויתה הכהן זצ"ל, שאם היה בא להוכיח אדם שאינו נוהג כשורה להחזירו בתשובה היה מקבלו בסבר פנים יפות ולא בפנים זועמים. ומוכיחין בלשון רכה ובפנים צוהבות ובדרך זה היו דבריו מתקבלים הרבה ונכנסים ללב שומעיהם. נאמר באבות דרבי נתן (סוף פרק י"ג): "והווי מקבל כל אדם בסבר פנים יפות. כיצד? מלמד שאם נתן אדם לחבירו כל מתנות טובות שבעולם, ופניו כבושים בארץ, מעלה עליו הכתוב כאילו לא נתן לו כלום. אבל המקבל בחירו בסבר פנים יפות, אפילו לא נתן לו כלום, מעלה עליו הכתוב כאילו נתן לו כל מתנות טובות שבעולם".

תאיר פנים לאחרים והקב"ה יאיר לך פנים ויתקיים בנו הפסוק "יאיר ה' פניו אליך ויחונך".

סיפורים מחזקים-להאיר פנים

כל המאיר פנים גם בשמים מאירים לו פנים מדה כנגד מדה
ספור על שדוף וישועה בזכות שהאירה פנים ה' האיר לה פנים

הייתי בחורה רזקה וסימתי את למודי כשמינר. עדין לא הייתי מארסת, והייתה זו כמעט הפעם הראשונה בחיי בה משהו לא יזרם' לפי התכנון. מעולם לא התפוננתי לך שפדיוק אני מכל חברותי, אסים את השמינר בלי להיות 'מסודרת'. פתאם השלכתי אל מציאות החיים, בלי עתיד מגדר, ואפילו לא תארך חתנה. פשתי עבודה, אך לא מצאתי. התעוררתי מדי בקר אל בית שקט, סתרת סופק ותעסוקה. רציתי ללמד דקדוק, כי זו הייתה ההתמחות שלי, אך לא היה לי סופי. וכך מה שאל עזר לי להתקדם מן הבטלה שלי. בינתיים שמחתי עם כל עבודתי קטנה מן הבית. מדי פעם הייתי מבקשת מבחנים לבדיקה, או בעבודות הקלדה ונסוד, שהיו מפרות קצת את הבטלה ומכניסות כמה פרוטות לכיסי. דבר אחד היה חוזר על עצמו בכל בקר, ומרגיז אותי ביותר. זו הייתה גוינה (שם בדוי) גוינה הייתה השכנה ממול. היא הייתה מרבה לדפק בביתנו, מכיון שלא היו לה חברות. היא הייתה נוקשת על דלתנו בשעה שיתים בצעירים, אחת עשרה בלילה או שבע בבקר, ותמיד מפטפטת שעה ארבעה, עד שהייתה צריכה ללכת. אף פעם לא חשבה להפסיק את דבריה בגלל שאנחנו צריכים ללכת. היא לא רעה, גוינה. הכי מרגיז היה, שאמא שלי אפילו לא רמזה לה. היא הייתה ממשיכה בעבודות הבית שלה, מקלפת ומטאטפה, מבשלת ומנקה, וגוינה מזמנת לנאם בקרע. בחפז הגדול הרגזתה לנו גוינה את המודעות שהיא תכננה. בראשונה הבאה ביקרתי השם אפתח בבית פיצו גנון! היא ספרה בהתלהבות. שמחנו בשמחה, אני ואישית קרובי שגוינה תהיה עסוקה יותר, וכך תסריר אותנו פחות. לך ידענו שהחפץ הוא גנון. היפצי גנון! התגלה כמטרד רציני, אצלנו בבית... מאז נפתח היפצי גנון! שלי גוינה, היה לה קצת משעמם. היא אהבה את שלי הפעוטות שהיו אצלה, אבל לא היה לה עם מי לחלק את ההתלהבות מהם. נמאס לה לשבת איתם לבד בבית, ולהאכיל אותם בשקט. עדיף לפטפט בינתיים, לא גוינה מצאה אף סבות לדפק אצלנו (יש לזכור בגנה! אורי סוף סוף נעמד! איד פותחים אל הגרר בזה:!) גוינה התנצנה בעצמותי, ומדי גלשה אל תוך ביתנו. היא לנתה פמוניו בשלישית הקטנטנים, שגחלו פנימה לקול הפטפטיה של גוינה. היפצי גנון החליק אל תוך ביתנו בטבעיות גמורה, ותפקד בבית שלנו במשך שעה יומית לפחות. ויפצי שלי לא אמרה לה אף מילה! בתחלה נדהמתי, אחר כך התפוצצתי. די! אמא, תגידי לה שאנחנו לא יכולים! מה, הבית שלנו גנון! מי פתח פעוטות! גוינה או אנחנו! בכל בקר היו הפעוטות זוחלים אצלנו במסדרונות הבית וגוינה מזמנת לשבת לה בינתיים קפה. שגידי לאמהות להביא את הילדים לשר לזמן... אם היה צריך להאכיל לידו אחד בכפית או לחתל אותו, גוינה לא הייתה הולכת, אלא עושה אל קל מה שדרוש אצלנו בבית. אם כבר, אז כבר. לא! "מה מפריע לך?" אצלה אמי. "היא כל כך נהנית, גוינה. ולנו זה לא כל כך מפריע!" בתחלה התלוננתי על הרעש. איד אפשר להתרכז בעבודות הקלדה כשגש לנו גנון פעיל בבית! מתחת לשלחן המחשב מזדחל פתאם איזה תינוק ומושף בחוטים. נו, זה מפריע. אחר כך נחיתי את הענין הזה, ואת כל הפרטיות שאניגה, פי העים לי כבר משהו אחר: גוינה החליטה להיות שדכנית. מדי בקר הייתה דוקטת על איזו הצעת שדוף שפדור כלל לא הייתה הולמת אותנו בכלל. "בואי, ריקי. יש לי שדוף בשבילך. יש לי הרגשה שזה היבאשערט' שלך!" היא רצתה לעודד אותי, ואני התפוצצתי. זה לא נעם לי, ולא התאים לי. ההורים שלי עסקו בשדוכים שלי, ואני גם לא רציתי להיות מערבת בכל הצעה. (בטח לא של גוינה). לא הייתה לי סבלנות להסביר לה מדוע הצעותיה אינן במקוון, וממילא לא התחשתי להצעות שלה בראשית.

מה שעוד היה מרגיז בהצעות שלה, זה שאם אמא הייתה צריכה ללכת, גוינה נשארה לשוחח איתי. בתחלה הייתה גוינה עוזבת את הבית כשאמא שלי יצאה, אבל מאז "חזון שדכנות" היא פשוט המינה אותי לשיחות. חלפו ארבעה חודשים כאלו. לא נעים להודות, אבל כשאמא לא הייתה בבית הייתי מתעלמת לפעמים מדיפיקותיה של גוינה. שפתחש שאנחנו לא בבית! ידעתי שאמא לא הייתה נוהגת כך, אבל מה לעשות! היא בעלת מדות תרומיות, אני לא. אחרתי ארבעה חודשים פאלו הייתי מדאגת מאד מעצמי. מה יהיה איתי? מתי אנתארס? הנה אני כבר הופכת להיות בחורה מבגרת! באופן רשמי, זוהי בדואי לא מטיב עמי. הרגשתי שאני רוצה לעשות משהו. רציתי לקבל על עצמי איזו קבלה טובה. להתחזק בענין מסים. אבל מה יכול להיות. חשבת על שמירת השלשון, ועל נסיעה לפנת במשך ארבעים יום רצופים. חשבת על פרק שירה ועל אמירת ספר תהלים. אעלית כל מיני הצעות, ולא ידעתי במה לבחר. פעם שמתי בהרצאה שגש ענין גדול לטל עצה מן הניני. החלטתי לשנות. פתחתי את הניני ודברתי איזה פסוק יצא לי. אולי הפסוק שעליו אני את די ירמו לי מה עלי לעשות. הפסוק שצא לי היה הפסוק בישעיה. "עניים מרודים תביא ביתי". התפלאתי. זה מה שהיום רוצה ממני? להביא עניים מרודים הביתה. הרי אין לי בית. פגנת הפסוק היא תרומה וצדקה, והרי אין לי כמעט קסף משלי.

אולי אפרש סכום יסוד לך? אולי אתרם לקפת החדקה? לא ידעתי באיזו צדקה לבחר, והתעצתי באבא שלי. אולי באמת עדיף לבחר בפרק שירה, או משהו שיותר מתאים לגיל ולמצב שלי. "אם את רוצה לקבל על עצמך משהו, תחשבי מה ה' אלקיך רוצה מעמך", אמר לי אבא. "תעשי משהו שקורע חלק מעצמך, משהו שתחכיך מזהו תוכך ותתני אותו לאלוקיך. לא נראה לי שפסוק, או פרק שירה יעשו כד שנוי פנימי. תני משהו מעצמך, מתוך ריקי". ספרתי לאבא על הפסוק שנפל לי בתיני. עניים מרודים אינם רק בממון. אפשר לתרם לעניים שבהם מרודים משמחה, מרודים מידידים, מרודים מהחכמה. "אולי יש לך איזו חשבה שהיא ענינה בדת, ותלמדי אתה למבחינים!" אבא ראה את העיות על פני, ונזכר שכבר שעברתי את ימי המבחינים והלמודים. מה עוזרתי? היום דעת ולמודים, למי שהיא מרודה בהצעות שדוכי... ואז נזכרתי בגוינה. גוינה מתאימה להגדרה הקודמת של אבא. גוינה היא ענינה מרודה בחברות. דחקתי את הרעיון. אין לי פח! הרבה יותר קל לי וינורמלי להגיד שיר השירים ואפילו להפריש חלה. אבל בכל זאת, ריקי. רצית לעשות משהו גדול. רצית להשתדל! רצית לרצות. רצית לגרם נחת רוח ויבקש ישועה. אבל זה נורא קשה! שבועים תמימים הסתובב במחיצ הרעיון הזה. שבועים שבועים הרגשתי שיש לי את הפח. "אני מקבלת על עצמי בלי נדר לקרב את גוינה ויכבד אותה במשך ארבעים יום". לחשתי בשקט ובכנות הלב. "במשך ארבעים ימים הקרובים לא ארמו לה שהיא מסרדה אלא אשמח עמה וארחיב אותה בשתיחה". הרגשתי שמשוה באמת נקרע מתוכי, וגם אם אין זו קבלה בודקה, הריני בטוחה שהיא רצונה למעלה, בשמים. אבא לא שאל אותי מה החלטתי. לא שאלתי לאיש על החלטה הקשה. בתחלה

הייתי חסדית, היה קשה לי לגלות כלפי גוינה גלויים של קפה. בהמשך הצלחתי לנעמי עוד ועוד נחמות טובים. הכנתי לגוינה חתנה. הקשבת לרעיונות שלה. הודיתי לה על כך שהיא חושבת עלי! זה היה קשה לי פי אף מכל דבר אחר, ואפילו מתרומה לךדקה. תרמתי את עצמי, את הסבלנות שלי, ואת פחות הנפש שלי! ספוק פנימי ושקט נתן לי את הכח למשיך. אחרי שביע כזה, בה מתארכת שהותה של גוינה בביתנו, החלטתי: "אם אופה להתארס בחודש הקרוב אפרסם את השפור שלי, ולעולם, לא אפגע בגוינה". בקר אחד היא לא דפקה. הצעתי לאמא שנזמין אותה. אמא הייתה מפתעת מפרץ טוב הלב שלא אפין אותי עד פה, אבל הסכימה. עיניה של גוינה אורו.

"מה, זה לא מפריע לך?" "מה פתאום!" אמרתי לה "זה הענין שלי. גוינה הככה להיות אורחת רצונה בביתנו. מה שמוך רוצה, דוקא מעטה יותר להגיע, מן הרגע שהרגישה שאנחנו רוצים בה, כאלו לא נופלת רק עליה האחריות לקשר שלנו. פתאם גם אנחנו רוצים, מזמנים, מתעניינים, ומתחלקים בקשר ההדדי. השדוף היבאשערט' (המשפח מן השמים) שלי הצע בזום העשירים ויש לקבלת שלי. בזום השלישי ותשע והתארסתי (ולא הייתה זו הצעה של גוינה). פרחים ריחניים הציפו את הבית ושערו זכה נעמד פי די. השם הטוב נענה לתפלותי ונתן לי עוד הרבה מעבר למה שניכחתי לבקש. האשר מלא את הלב, וסחרר אותי בסערת רגשות חלומית. אבל חוץ מבליל הרגשות של פלה, נסחפתי בתחושה אחת מתוקה ומרגשת, כי רצה השם את מחיתי. את ההבטחה האחרונה אני מקימת היום, בפרסומו של ספורי האמתי. יש להתפלל ופלאה אולם תקינה... ישנה דרישה מהמתפלל לכבש רוחו מפרט מסים שבין אדם לחברו, והתפללה עולה בסערה ופועלת את פחה.

מאור פנים של הגאון הרב ניסים קרליץ זצוק"ל

מספר הגאון רבי אברהם שאטאס שליט"א דיין בבית הדין של הגר"נ קרליץ זצוק"ל "מה שמדי הרגשתי במחציתו, זה שמדי התשובה ניתנה לשואל בנועם ובסבלנות, שהשואל חש שהוא ושאלות הכי חשובים, ויש לרב בשבילו את כל הזמן שבעולם. זאת בזמן שהוא היה מהאנשים העוסקים ביותר בעולם, אספר משהו מאפיין: באחת הפעמים שעליתי לביתו לשאול שאלה, הרחתי ריח עז של תבשיל חרוך. היות וכבר הרחתי פעם אחת בבית מרן את אותו הריח השרוף, ניצלתי רגע של המתנה עד שאכנס לרב ושאלתי את נאמן ביתו המסור, הרב אברהם ישעיה קרליץ היי"ו: "הריח השרוף הזה, מוכר לי, חבל שזה שרף, האם זה מה שהרב יאכל עכשיו?" והשיב לי: "כין". שאלתי, "האם מאכלו כל כך מסובך שהוא לא מצליח ונשרף?". והראה לי שמאלכו של הרב פשוט במיוחד וקל להכנה - דומני דיסט קוואקר מבושלת בחלב. והסביר: "הרבה פעמים אחרי יום עמוס, כאשר סוף סוף אני מצליח לגרום לכך שהרב כבר יתיישב לאכול את מנתו, נשמעות דפיקות בדלת, ואז הרב מצווה עלי לסלק משולחני ברזיות את הדייסה ולהכניס מיד את השואל, כביכול הוא רק המתין לי ולשאלתו. הרבה פעמים השאלה מתארכת, כך שהאוכל התקרר לגמרי, ואז כשפולני הולך, אני מחממו שוב וממר כדי שהרב לא יודע לי שהוא מוותר וכבר לא צריך לאכול או שמספיק מה שכבר טעם. קורה לא פעם ששוב נשמעות דפיקות וחוזר חלילה. וכשממממממ דייסה שכזו שוב ושוב, או כשמשאירים אותה על האש בתקווה ששוב ניתן יהיה להגישה, זו התוצאה, דייסה חרוכה...". שאלתי: "למה לא להכין לרב תבשיל חדש, זה חרוך בצורה קשה וריחו נודף כשרוף ולא אכילי?" וענה לי: "אתה חושב שלא ניסיתי? הרב אסר עלי ואמר לי שהוא אפילו מעדיף את זה ככה, שרוף". הודעתי שאני הולך ואבוא בפעם אחרת. אמר לי הרב איי"ש קרליץ: "יזה כבר לא יעזור, אמרתי לו שאתה כאן, והוא לא יכלת כעוד את אחרי שתיים. עדיף שתיכנס ושאל את מה שיש לך לשאול". אבל ברירה נכסתי לרב שקיבלה במאור פניו, והטמנתי את שאלתי הארוכה והמסובכת אותה התכוונתי לשאול, ובמקומה שאלתי שאלה קצרה ופשוטה, וקבלתי תשובה ברורה כתמיד. כאב לי מה שראיתי עם התבשיל, שחבתי להיות קצת 'יחס' והזויתי ושאלתי את הרב שאלה עקיפה: "מה הדין באחד שהכין תבשיל, ותבשיל זה נחרך קשות וריחו נודף וכנראה לא אכיל, אבל מכיוון שהוא מאוד עמוס או לא רוצה להטריח אחרים למענו, הוא אוכל זאת כך שהוא חרוך - האם אפשר לברך עליו על אף הטעם השרוף העז?". הרב חיך את חיובו הבלתי נשכח, והמלמד שהבין היטב את כוונתי הנסתרת - והשיב לי במילותיו מודעות שנצברו כמחשבה בתודעתי: "תלוי מה הסיבה שאדם אוכל. אם אוכלים גם בגלל שזה טעים, זה דבר אחד, אבל אם אין כל עניין באוכל כשלעצמו, ואוכלים רק לקיים הגוף לעבודת השי"ת, אזי אין כבר יחס לטעם וריח ואין שאלה...". ואז הוא שואל אותי: "מה הייתה השאלה האמיתית שגבלת הגעת?"; עם דמות בעיני ביקשתי את שאלתי, והתנצלתי על כך שלא ידעתי כלל שהרב דחה את ארוחתו בגלל ובאחיב לי תיאום, בקשתי שהרב יחוס עלי ושלל דון כעת על הנושא הסבוך ואשוב בהודמנות אחרת, והרב הסכים. מאז השתדלתי להגיע רק בשעות שאין בהם 'חשש סעודה' או בתיאום המצב שאלי הורגלתי במשך שנים לשאול את הרב בפרוטרוט, והנועם והחן בהם השיב לי, גרמו לכך שגם לאחר שנים, כשהייתי לדיין בבית דינו הגדול, המשיך לאפשר לי להגיע לשאול וללבו פסיד שונים, כמו גם לבאר לי טעמן של הנהגות שונות שהנהיג בביה"ד ובענייני הקהל. בהן התגלו לפני במלוא הדרן, מידותיו הנפלאות וחכמתו העצומה יחידו - (מתוך 'יתד נאמן' סוכות פ"א)

להאיר פנים ולעזור ליהודי בכל שעה ובכל עת מסופר על הצדיק ר' אריה לוי זצ"ל, כשהגיע לגיל שמונים, אמרה לו אשה אחת, שהגיע הזמן להנהיג אצלו שעות קבלה, ולא כל אחד יכנס לרב מתי שהוא רוצה. אמר לה רבי אריה: פעם נשמת הייתי מאוד עייף, והחלטתי שהפעם אני לא פותח את הדלת, ובאדם אחד דפיקות, ולא פתחתי. לאחר שפסקו הדפיקות, ונשמע קול צעדים מתרחקים, נגשתי לדלת וראיתי שזאת היית את... ומאז החלטתי שלא להנהיג שעות קבלה! עוד מסופר עליו, שלא עלינו נפטרה לו בת, וכשחזר מהלויה כתחה לו אשה שהזמנה לאותו יום, ולא ידעה שהוא עתה באבל. רצו בני הבית לרמוז לה על כך, והרב לא הרשה, ואמר להם שהיא לא צריכה לסבול מהאסון שקרה לו, וקבלה בסבר פנים יפות, ועור לו בכל.

לרבי שמואל סלנט, רבה של ירושלים זצ"ל, לא היו "שעות" של קבלת קהל, כל אימת שמאן דהו היה חפץ, היה מתדפק על דלתו של הרב, ומתקבל על ידו בחיבה ובסבר פנים יפות. יומם ולילה שקק ביתו אביאישו שבאו לשאול את שאלותיהם, או לקבל עצה והדרכה. בני ביתו שחששו לבריאותם הציעו לו פעם לקבוע שעות מיוחדות במשך היום לקבלת קהל. השיב להם רבי שמואל ואמר חייבים אנו לדבוק במידותיו של הקב"ה. שאף לפניו כביכול אין שעה קבועה, כפי שאנו מודים לפניו בברכת המזון ואמרם: שאתה זן ומפרנס אותנו תמיד בכל יום ובכל עת ובכל שעה. (ילקוט אהבת ישראל)

שאלה : אם מותר למכור ספר תורה בדרך של הגרלה ומה הדין להגריל ספר תורה לצורך החזקת תורה. תשובה: בשו"ת ציץ אליעזר חלק כב סימן נ הביא שבשו"ת פנים מאירות התיר להגריל ספר תורה לאדם שהתחייב נדוניה לבתו וירד מנכסיו וכתב שאין בזה בזיון לסי"ת כיון שהתורה מונחת בקרן זוית בכבוד בהיכל וכן פסק בשו"ת עצי חיים שמותר להגריל סי"ת לדנוניה וכתוב שם בפריט שהסי"ת אבותיו שהאדימו אבל החכם צבי כתב לאסור למכור סי"ת בצורת מכרז למרבה במחיר שאינו דרך כבוד ובשו"ת עצי חיים חלק בדעת החכם צבי שדווקא דרך הכרזה אסור דהוי בזיון אבל על ידי הגרלה מותר וכתוב על חילוק זה הציץ אליעזר שהוא חילוק דחוק, וגם יש צד לומר שאדרבא על ידי גורל בפני המוני בני אדם איכא יותר בזיון, והביא הציץ אליעזר שו"ת זרע אברהם שאסר משום שלא גרע ממשר בכור שאסור לשקול אותו במשקל דהוי מזלזל בבשרו כ"ש בנידון דידן שמזלזל סי"ת. ולכן פסק בציץ אליעזר לאסור להגריל סי"ת לעומת הציץ אליעזר הגליון מהרש"א סימן ע"ר ביו"ד מתיר להגריל סי"ת אם לא נתפרו היריעות ובשו"ת שיח יצחק סימן כג מביאו להלכה וכן הפתחי תשובה שם הביא את הפנים מאירות וכן את הפרי מגדים באשל אברהם שכתב בשם תשובת הארץ להתיר להגריל סי"ת וגם הציץ אליעזר שאסר נראה לומר דמיירי בשו"ת כשר ולכן אם הספר תורה הוא פסול (דהיינו חסר אות) שאז אין בו קדושת ספר תורה ולצורך החזקת תורה שעל ידי זה מתרבים לומדי התורה ומתגדל כבוד התורה נראה שההגלה מותרת וכן המנהג אבל אם לא לצורך החזקת תורה ראוי לאסור

לקבוע עיתים לתורה

ייששכר חמור גרם רובץ בין המשפתיים" רש"י וכתב שיעקב אבינו משבח את ייששכר שהוא מקבל עליו עול תורה כמו חמור בעל עצמות וסובל עול תורה כחמור חזק שמטעינים אותו משא כבד ורובץ בין המשפתיים. היינו כחמור המהלך יום ולילה ואין לו לינה בבית וכשהוא רוצה לנוח רובץ, נח בין העיריות שלשם מולך את הסחורה. הנמשל- ייששכר, שכל הזמן עוסק בתורה ולא פוסק פיו מלעסוק בתורה ונח תוך כדי הלימוד. כל הזמן עול התורה "על גבו" ולכסוף "ויהי למי עובד"- היינו שזוכה להיות מורה הוראות בישראל, להגיע למדרגה הגבוהה ביותר בעם ישראל שזוכה להיות פוסק שכולם משחרים למוצא פיו.

כתר תורה גדול מכתר כהונה קיימא לך שאפילו ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ ומובא בהלכה שאסור לתלמיד חכם לכבד כהן להיות לפניו אם הכהן אינו תלמיד חכם כיון שמבזה את כבוד התורה.

בקרבנות הנשיאים מיד אחרי נשיא יהודה שהוא מלך הקרבי ייששכר ששבטו זכו לכתר תורה ולאחריו זבולון שהוא מחזיק את ייששכר שבצל חכמה בצל הכסף ורק אחר כך שאר השבטים.

כדי לזכות לכתרה של תורה צריך לסבול עול תורה כחמור הזה לנדוד שינה מעיניו ואזי הוא זוכה לכתרה של תורה. כדי לזכות לכתרה של תורה צריך לסבול עול תורה כמו החמור, לא לתת תנומה לעיניו ואזי הוא זוכה לכתרה של תורה. יעקב אבינו הקדים את אפרים והניח את יד ימינו עליו וכוונתו די שמאל על ראש מנשה אף על פי שהיה הבכור, כיון שאפרים ישב כל הזמן לפני יעקב ועסק בתורה. לכן הוא קודם למנשה וזוהי הוראה לדורות שתלמיד חכם קודם לכל. כותב הרמב"ם הלכות תלמוד תורה (פרק א הלכה ה-ט) כל איש ישראל חייב בתלמוד תורה בין עני בין עשיר בין שלם בגופו בין בעל יסורים בין בחור בין שהיה זקן גדול שתשש כחו אפילו היה עני המתפרנס מן הצדקה ומחור על הפתחים ואפילו בעל אשה ובנים חייב לקבוע לו זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה שנאמר (יהושע ה-א) "והגית בו יומם ולילה"

ושם סעיף ט כתב: גדולי חכמי ישראל היו מהן חוטבי עצים ומהן שואבי מים ומהן סומים ואף על פי כן היו עוסקים בתלמוד תורה ביום ובלילה והם מכלל מעתיקי השמועה איש מפי איש מפי משה רבינו. ע"כ.

שני גדולי הדור הרב אלישיב והרב עובדיה שניהם התיחדו מאד בהתמדתם בתורה ללא ביטול רגע אחד של לימוד תורה ובמשירות גדולה.

לאחר מאה ועשרים שנה, השאלה הראשונה ששואלים את האדם: האם קבעת עיתים לתורה! לימוד תורה אינו רק כדי לדעת איך לקיים את ההלכות, אלא עצם לימוד התורה הוא מצווה החשובה יותר מכל המצוות שבתורה, אפילו מהצלת נפשות -תלמוד תורה יותר גדול. כמובא במסכת מגילה דף י"ד שמרדכי נמנה בתחילה הגדול במעלה בפסוק, ולאחר שהיה משנה למלך הפסוק מנה אותו לרביעי היינו שיד מחשיבותו אף על פי שעל ידי תפקיד של משנה למלך אחשוורוש הוא גורם להציל נפשות מישראל, כי סוף סוף הוא לומד ומלמד פחות תורה.

הדרך בעלות במעלות עבודת ה' היא אך ורק תורה כמו שכתוב במסכת עבודה זרה דף ט"א א"ר פינחס בן יאיר תורה מביאה לידי זהירות, וזהירות מביאה לידי זריזות, זריזות מביאה לידי נקיות, נקיות מביאה לידי פרישות, פרישות מביאה לידי טהרה, טהרה מביאה לידי (חסידות, חסידות)... לידי רוח הקודש ותחית המיתים. התנאי לכל מעלות אלו הוא קודם כל תורה.

כל אדם חייב בעסק התורה. לקבוע עיתים לתורה, לפנות לעצמו זמן מידי יום ללימוד תורה, כפי שראינו מהרמב"ם לעיל שמעתיקי השמועה עסקו בתורה יומם ולילה למרות שעבדו למלאכתם וזכו לבסוף להיות מעתיקי השמועה היינו להעביר את התורה מדור לדור. לימוד תורה הוא אינה מצווה רצונית שאם אדם רוצה ללמוד- לומד ואם לאו אינו לומד

אלא מצווה חיובית וחייב לקבוע עיתים לתורה וימעט מפרנסתו ויעסוק בתורה ויבטח בבוראו שפרנסתו לא תחסר, אלא רק יתברך יותר בזכות לימוד התורה.

כתוב בשו"ע סימן קנ"ה: אחר שיצא מבהכ"נ, ילך לבית המדרש ויקבע עת ללמוד, וצריך שאותו עת יהיה קבוע שלא יעביירו אף אם הוא סבור להרוויח הרבה.

כפי שסיפר מרן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל: שמעתי מפי מורינו הר"ג רבי עזרא עטיה זצ"ל; מעשה שהיה בזמנו בעיר ארם צובה (חלב), באיש ירא ה' ששמו רבי אהרן. רבי אהרן היה מומחה גדול באבנים טובות ומרגליות, ובכל יום היה קובע עתים לתורה לאחר התפילה, והיה לו סדר לימוד "חוק לישראל" ומשניות והלכות, וכשהיה מסיים, היתה כבר השעה מאוחרת, והיה סועד את לבו בפת שחרית, והיה הולך לחנותו. אשתו היתה מעירה לו, על שהוא הולך למשרד בשעה מאוחרת כל כך, וכיצד יתפרנס כראוי בצורה כזו. אך הוא היה משיב לה, כי הוא בוטח בה' יתברך שבזכות התורה שלומד, יפרנסה בכבוד ובנחת, וכך המשך במנהגו הטוב. והנה באחד הימים, ניגש לפתוח את משרדו, ומצא שם ערבי אחד יושב ליד חנותו. שאל אותו מה רצונו, והערבי השיב, שרצונו להראות לו דבר מה במשרד. נכנסו שניהם למשרד, ולאחר שסגרו את הדלת, הוציא הערבי את מגבעתו (תרבוש) מעל ראשו, והוציא מתוכה מרגלית יקרה, ושאל את ר' אהרן מה שוויה. הסתכל עליה רבי אהרן ואמר: מרגלית זו יקרה מאוד, ושוויה יותר ממאה אלף. אני אתעניין אצל חובבי מרגליות, ואם יחפצו לקנותה אומר לך. אמר לו הערבי: אני מתאכסן במלון פלוני, ואמרו לך שם לתשובה. למחרת בבוקר לאחר שרבי אהרן סיים את לימודו, עבר בדרכו ליד אותו בית המלון שהתאכסן הערבי, וראה שם התקהלות שערבי אחד התאכסן כאן שבוע, ולא שילם כלום. והנה אמש בלילה קיבל שבץ לב ומת, וכעת מוכרים את בגדיו, כדי לפרוע את החוב שחייב לבעל בית המלון. עמד שם רבי אהרן, וכשרא ששומדים למכור את כובעו של הערבי, נתן בעדו סכום מסויים וזכה בו. לקח את הכובע לחנותו, וחיפש בתוכו, ומצא את המרגלית מוחבאת בפנים, נטלה ומכרה והתעשר עושר גדול. שוב רואים אנו שמלימוד תורה לא מפסידים, וכל הלומד זוכה גם בעולם הזה וגם בעולם הבא. (ענין עץ אבות).

לא לקבוע עיתים לתורה זה כמו לפתוח חנות בשבת מסופר על הרב משה לוי זצ"ל שמסר שיעור ואחד מהמשתתפים הפסיק לבא. שאלו הרב מדוע? ענה האיש: כיון שיש לי חנות ובזמן שיעור אני מפסיד לקוחות. אמר לו הרב: גם אם זה נכון שאתה מפסיד לקוחות, האם תפתח את החנות בשבת כדי להוסיף בפרנסתך? אמר לו האיש: חס ושלום. אמר לו הרב: לא לקבוע עיתים לתורה זה כמו לפתוח חנות בשבת.

סיפור האדמו"ר רבי מנחם מקוצק לחסידיו, שפעם אירע ביום פורים שכל העולם היו עסוקים באותו זמן בסעודת פורים ובשאר מצוות היום, ובדיקו באותה שעה הרב מביאלא ועסק בתורה, ונעשה רעש גדול בשמים מזה, כי האל הוא היה לומד, כל העולם כולו היה נמצא ללא תורה והיה עלול להיחרב, ולכן נתנו לו מן השמים בן צדיק שהאיר את העולם בתורתו הקדושה הלא הוא האדמו"ר מסוכטשוב - בעל האבני נזר.

מלימוד תורה לא מפסידים מספרים שְׁהִיָּה בִּירוּשָׁלַיִם יְהוּדֵי צָדִיק שְׁהִיָּה פוֹתֵחַ חֲנוּתוֹ בְּכָל יוֹם בְּשָׁעָה 10 בְּבִקְרָא לְאַחַר הַתְּפִלָּה וְלִמְדוֹ הַתּוֹרָה, וְכִבְנֵי שְׁהִיָּה כְּמוֹ כֵן בְּעַל חֲנוּת הָיָה מְקַנְיָטוֹ בְּכָל פְּעַם עַל הַיּוֹתוֹ מִפְּסִיד קוֹנִים בְּאַחוֹרוֹ לַפְּתִיחַת חֲנוּתוֹ. יוֹם אֶחָד בָּא שְׁכֵנֵי וְאָמְרוּ לוֹ, תְּרָאָה פְּמָה אַתָּה מְפַסֵּד, לִפְנֵי יוֹמִים בָּא אֵלַי אָדָם וּמְכַר לִי "עֲלִי" (הַמוֹט שְׁמִיָּה בְּמִקְרָא שֶׁל תְּבִלְיָת תְּבִלְיָת) הִנְרָאָה נְחֻשֶׁת, וְלִבְסוּף הַתְּבִרָא לִי שְׁהִיָּה הָיָה לְמִתְבָּרַךְ וְרַק צַפּוּרָה וְחֻשֶׁת הַרְוֹחָתִי הוּן רַב, וְאִם הִיָּתָה חֲנוּתָה פְּתוּחָה שְׁמָא הָיָה בָּא אֶלְיָךְ... מִיָּד הִשִּׁיב לוֹ זֶה הַצְּדִיק, אָמַר לִי הִיאָה הָיָה נְרָאָה זֶה שְׁמְכַר לְךָ הַיְיָלִי, הִשִּׁיב לוֹ: הָיָה נְרָאָה כֵּן וְכֵן... מִיָּד אָמַר לוֹ הַצְּדִיק, אַתְּמוֹל בָּא אֶלַי וּמְכַר לִי זֶה הָאָדָם אֶת "הַמְּכַתְשֶׁת" עֲצִמָה - שְׁמִשְׁקָלָהּ פִּי פְּמָה מִהַיְיָלִי, וּבְכֵן טוֹב שְׁאֶמְרָתֵךְ לִי שְׁהִיָּה מִזְהָב, שְׁכֵן לֹאִלֵּי הַיְיָלִית לִי לֹא הִיָּיתִי יוֹדֵעַ...

מסופר פעם ראש ישיבת קול תורה הרב קונסט זצ"ל היה בחנות בבית וכן כאשר יצא המוכר לרגע, נכנס לשם אפיקורוס ששאל את הרבי היכן בעל הבית והרב עונה לחנות זו אין בעל הבית והאפיקורוס תמה איך יתכן והרב עונה לא ידעת אם לא שמעת כי היה מיצוף. בנמל חיפה התערבו מולקולות וכך נעמדה החנות על עומדה האפיקורוס מזדעק כבוד הרב אני מייד מזמין ניידת אשפוז והרב עונה אני אמרתי על חנות אחת ואני צריך אשפוז ואתה אומר זאת על כל העולם ואתה נוקרמלי

העלון מוקדש להצלחת היחנות ושילת חדר ובני ביתם: שה' יתברך יצלח במאד מאד ויתקיים בהם הפסוק ימלא ה' כל משאלותך וכן הפסוק אשר פרו יתן בעתם וכל אשר יעשה יצלח ויזכו לראות בנים ובני בנים תלמידי חכמים גדולים

מי שברך אבותיו הקדושים אברהם יצחק ויעקב משה אהרן דוד ושלמה הוא יבדק וישמור ויצור ויגדל וירומם ויצלח את התורמים ויבני ביתם: חדר אשר, חדר ושרה חניה, צבן יגאל צפורה, יצחק ויובל תהלה חדר, דב חדר, ישראל וקרני חניה, צפורה חדר ומשפחתה, חי ואביבה חדר, זבולון וברכה חדר, משה חיים בן אביבה, עמי ושושנה כחן, אליהו ורות נחמה חדר, רפי ואביבה זגרון, שמואל ונורית חדר, כחן שמעון ומרים, מיכאל ואילן חדר, עופר רזיאל ואוריה חדר, יהונתן ושילת חדר, חסד ודניאל פראגלי, יוסף ומיה חדר, הרב אסף נתן, בן שבע חדר וכל משפחתה, אברהם וסג'ילת מסס, ר' יעקב צבאן, דוד ואילנה חדר, ר' יעקב אוביב, כחן ורחמים וסוסי, רב רבקה וכן, מוזשן יונתן, ליוונת הונן תהילה בת שרה, רבקה בת רות נתן ליטל ומול אורון בני צפורה, שחרומים כולליל קול כמסול, סולל יום, סולל ליל ששטי, סולל בין הווננים, ועוד [ולעלון השבועי... מלך מלכי המלכים בחצונו ישמור ויחיים מכל כחזר וטק יצלח יגיבה סוכב מערכתם ובלל אשר יפז ושכילו לכל אשר יעשה ויבטל הא-ל מעלליהם כל גזירות קשות ורעות ויגונו ויגונו וירבות טובות, מרובות, וזמנת התורה תגן בעדם וימלא כל משאלות ליבם לטובה, לחיים טובים ומצולחים, ויסיר כל מחלה לכל דבר ור נתיח תמיד שמחים ומאשרים אכי"ר. לענין: יורם בן זילר, רחל בת מילה, אליהו בן מירכרה. לקבלת העלון במייל: ALON.DVAR.HAMELEH@GMAIL.COM